

❖ Biografi Sahabat

Dalam lembaran sejarah Islam, walaupun namanya jarang disebut, kisahnya sarat dengan pengajaran yang membina. Salah satunya ialah Sa'id bin Zaid ﷺ, seorang pemuda Quraisy yang jiwanya telah merdeka dari belenggu syirik sebelum cahaya Islam menyingsing. Beliau diiktiraf sebagai salah seorang daripada sepuluh sahabat yang telah dijamin syurga oleh Rasulullah ﷺ²¹⁵.

Kisah hidup beliau memperlihatkan warisan tauhid yang dimiliki oleh ayahnya, Zaid bin 'Amr bin Nufail ﷺ. Ayahanda beliau seorang Hanif,²¹⁶ telah mengesakan Allah ﷻ dan menolak penyembahan berhala sebelum kedatangan Islam. Zaid bin 'Amr ﷺ sendiri dikenali sebagai orang yang mencari ajaran agama Nabi Ibrahim. Sa'id ﷺ membesar dalam suasana yang bersih daripada syirik dan penyembahan berhala. Sejak kecil, beliau dididik dengan nilai-nilai kesucian dan tauhid, hasil daripada pegangan ayahnya yang mencari kebenaran.

Keperibadian Sa'id bin Zaid ﷺ dikenali dengan sikapnya yang lembut, jujur dan sangat berani. Walaupun beliau bukan sahabat yang sering disebut atau dikenali seperti tokoh-tokoh besar yang lain, keperibadian dan kemuliaannya tetap terserlah, kedudukannya amat mulia di sisi Allah ﷻ dan Rasul-Nya. Beliau adalah penyokong tegar serta tulang belakang dakwah Rasulullah ﷺ sejak awal, sejak Islam mula bertapak di Mekah. Sa'id ﷺ menyumbang seluruh tenaga dan kehidupannya yang sederhana kepada agama ini.

Selain keteguhan iman dan jihad, beliau juga dikenali sebagai seorang yang memiliki kekuatan doa yang mustajab. Keagungan sejati Sa'id ﷺ tidak leka dengan kemewahan dunia, tetapi terletak pada keikhlasan imannya yang membolehkan namanya diabadikan dalam kalangan ahli syurga²¹⁷ yang dijanjikan. Beliau merupakan pahlawan Islam sejati yang

²¹⁵ Dr. Khalid Muhammad Khalid, *Sejarah 133 Wira Terbilang di Zaman Rasulullah SAW*, kisah Sa'id bin Zaid r.a., hlm. 579–581.

²¹⁶ Ibid., hlm. 579.

²¹⁷ *Biografi Sa'id bin Zaid: Mustajab Doa yang Termasuk 10 yang Diberi Kabar Masuk Surga*, Pustaka Syabab, hlm. 13–15.

membuktikan bahawa ganjaran abadi adalah milik mereka yang mendahulukan keredaan Allah ﷻ dalam setiap hela nafasnya.

Dalam barisan para perwira awal Islam, keindahan namanya diukir dengan menjadi salah seorang yang dijanjikan syurga, iaitu Sa'id bin Zaid bin 'Amr bin Nufail ؓ. Dikenali juga sebagai Abul A'war Al-Qurosyi Al-Adawi, Sa'id ؓ berasal dari suku Quraisy yang disegani, iaitu Bani 'Adi²¹⁸, suku yang sama melahirkan "Singa Islam" iaitu Saidina Umar al-Khattab ؓ. Sa'id ؓ malah merupakan anak saudara kepada Umar bin al-Khattab ؓ, hal ini demikian kerana mereka berdua bertemu nasab pada datuk mereka yang bernama Nufail bin 'Abdil 'Uzza.

Keistimewaan Sa'id ؓ bermula jauh sebelum tahun kenabian. Ayahandanya, Zaid bin 'Amr bin Nufail ؓ, bukanlah seorang penganut tegar terhadap kepercayaan nenek moyang mereka yang menyembah patung, sebaliknya, beliau seorang Hanif,²¹⁹ jiwanya sentiasa dahagakan kebenaran, mencari jejak agama suci Nabi Ibrahim ؑ. Zaid bin 'Amr ؓ telah meninggalkan penyembahan berhala dan lari menyelamatkan diri kepada Allah ﷻ. Beliau berkelana jauh ke negeri Syam, mencari agama yang lurus, namun tidak menyukai agama Yahudi dan Nasrani yang ditemuinya. Zaid bin 'Amr ؓ menolak sembelihan berhala kaum Quraisy²²⁰ dan bersaksi di hadapan Kaabah, *"Demi Allah, kaum kalian tidak berada di atas kebenaran. Mereka telah menyimpang dari agama Ibrahim dan menyelisihinya. Berhala yang disembah tidak akan memberi mudarat mahupun manfaat. Maka carilah (kebenaran) untuk diri kamu sendiri!"*. Malah, Zaid bin 'Amr ؓ juga dikenali kerana usaha murninya menyelamatkan seorang bayi perempuan daripada perbuatan jahat, iaitu dikubur hidup-hidup.²²¹

Dalam asuhan tauhid yang kukuh dan lingkungan keluarga yang menjaga kehormatan inilah yang menjadikan seorang Sa'id ؓ membesar bersumberkan kekuatan doa dan persekitaran yang baik, justeru sejak kecil, beliau sudah dibesarkan dalam suasana yang terbebas dari debu-debu syirik serta kekotoran jahiliah. Keperibadian beliau sudah dicirikan dengan sifat-sifat mulia, iaitu sebagai pemuda yang memiliki jiwa yang suci, berakhlak mulia

²¹⁸ Dr. Khalid Muhammad Khalid, hlm. 579.

²¹⁹ Ibid. dan *Biografi Sa'id bin Zaid*, hlm. 17–20.

²²⁰ Dr. Khalid Muhammad Khalid, hlm. 579.

²²¹ Ibid., hlm. 579

dan berbudi pekerti tinggi. Tidak ketinggalan juga beliau dikenali kerana sifat berani dan amanah.

Maka, tidak hairanlah apabila seruan agung Rasulullah ﷺ mula berkumandang, hati Sa'id bin Zaid ﷺ menyambutnya penuh keikhlasan tanpa sebarang ragu. Beliau antara insan terawal yang mengucapkan syahadah dan menerima gelaran *as-Sabiqun al-Awwalun*, malah keislamannya berlaku sebelum Baginda memasuki rumah al-Arqam dan sebelum Baginda mula berdakwah di dalamnya. Sa'id ﷺ juga amat beruntung kerana doa terakhir ayahandanya yang terbunuh dalam perjalanan pulang dari Syam telah dimakbulkan. Zaid bin 'Amr ﷺ, saat menghembuskan nafas terakhirnya, dengan penuh pengharapan seorang ayah mengangkat pandangannya ke langit sambil berdoa: *"Ya Allah, jika Engkau telah mencegahku untuk mendapatkan kebaikan ini. Maka janganlah engkau halangi kebaikan itu daripada anakku, Sa'id!"*. Bertitik tolak daripada pengharapan yang suci, lalu Allah ﷻ mendengar dan mengabulkan permintaan Zaid bin 'Amr ﷺ.²²²

Kisah hidup Sa'id bin Zaid ﷺ menjadi semakin bermakna apabila beliau mendirikan rumah tangga. Beliau berkahwin dengan Fatimah binti al-Khattab ﷺ²²³, iaitu adik kepada Umar bin al-Khattab ﷺ. Pasangan ini merupakan antara orang terawal yang memeluk Islam secara senyap-senyap kerana keadaan ketika itu sangat berbahaya bagi orang Islam. Dengan izin Allah ﷻ, keberanian dan keteguhan iman Sa'id dan isterinya menjadi sebab Umar bin al-Khattab ﷺ mendapat hidayah dan memeluk Islam. Sebelum itu, Umar ﷺ yang masih belum memeluk Islam pernah mengikat dan menyiksa mereka kerana kemarahan, namun Sa'id ﷺ dan isterinya tetap tidak berganjak daripada iman mereka. Kisah ini mengajar kita bahawa kemuliaan seseorang bukan terletak pada nama besar atau kedudukan, tetapi pada kekuatan iman, keikhlasan dan kesucian hati. Sa'id bin Zaid ﷺ membuktikan bahawa keteguhan berpegang kepada kebenaran akhirnya akan membawa cahaya hidayah, bukan sahaja kepada diri sendiri, tetapi juga kepada orang lain.

²²² Ibid. Dr. Khalid Muhammad Khalid, hlm. 580.

²²³ Ibid. Dr. Khalid Muhammad Khalid, hlm. 580-581

❖ Sifat dan Keperibadian

Kehidupan Sa'id bin Zaid ؓ merupakan satu cerminan ketaatan yang sempurna, dipenuhi dengan sifat-sifat mulia yang menjadi bukti kesetiaan agungnya di mana keimanan Sa'id ؓ terbentuk seawal usia muda, beliau dibesarkan dalam lingkungan keluarga yang mencintai tauhid dan kesucian. Penerimaan awal beliau terhadap Islam adalah sesuatu yang terbentuk secara alami, disuburkan oleh pengaruh didikan ayahnya²²⁴ yang sentiasa mencari kebenaran. Keyakinan ini tidak goyah, sebaliknya diperkukuh dengan rasa dahaga terhadap sesuatu kebenaran. Beliau sentiasa mendampingi majlis ilmu Rasulullah ﷺ, malah tercatat dalam lembaran sejarah bahawa beliau telah meriwayatkan 48 hadis²²⁵, menunjukkan kegigihan beliau dalam menuntut ilmu agama.

Sa'id bin Zaid ؓ yang juga seorang mujahid yang jiwanya terukir dengan keberanian. Beliau merupakan pahlawan yang tidak gentar di medan perang. Dalam penyertaan peperangan bersama Rasulullah ﷺ, beliau menyertai Perang Uhud, Khandaq dan semua peperangan lain, kecuali Perang Badar kerana diutus bersama Talhah bin 'Ubaidillah ؓ sebagai perisik Rasulullah ﷺ²²⁶ sebelum peperangan terjadi. Semangat juangnya tidak pernah padam walaupun selepas wafatnya Rasulullah ﷺ. Beliau turut serta dalam peperangan termasuk Perang Yarmuk dan Penaklukan Damsyik. Di Yarmuk, beliau menyaksikan sendiri kehebatan tentera Rom yang berjumlah 120,000 tentera berhadapan dengan 24,000 tentera Muslim.²²⁷ Justeru, keberanian beliau terserlah di medan tersebut, mencampakkan rasa takut demi mencari syahid.

Keagungan Sa'id ؓ turut menyerlah melalui sifat zuhud dan kerendahan diri yang mendalam. Beliau menolak kehidupan dunia yang melampau dan ini terbukti walaupun beliau pernah dilantik sebagai gabenor Damsyik. Sa'id ؓ membuktikan bahawa hatinya sentiasa terikat dengan janji akhirat, bukan kilauan berbentuk keduniaan. Perwatakan beliau yang sederhana menjadi teladan kepada para pembesar pada zamannya.

Keistimewaan yang dikurniakan Allah ﷻ kepadanya adalah kekuatan doanya. Kisah paling masyhur yang menjadi bukti adalah ketika berlaku pertikaian tanah dengan seorang

²²⁴ Ibid. Dr. Khalid Muhammad Khalid, hlm. 580.

²²⁵ *Biografi Sa'id bin Zaid*, hlm. 17.

²²⁶ Ibid., hlm. 12.

²²⁷ Dr. Khalid Muhammad Khalid, hlm. 581.

wanita bernama Arwa binti Uwais²²⁸. Wanita itu menuduh beliau merampas sebahagian tanahnya. Sa'id ؓ yang teraniaya, bersumpah bahawa beliau tidak menzalimi wanita itu, lalu berdoa di hadapan para sahabat: *"Ya Allah, jika dia berdusta, butakanlah matanya dan jadikanlah kuburnya di dalam rumahnya"*. Doa ini dimakbulkan Allah ﷻ, tidak berapa lama kemudian, wanita itu menjadi buta, meraba-raba di sekitar rumahnya dan akhirnya jatuh ke dalam perigi di kawasan tanah yang dipertikaikan itu dan perigi itu menjadi kuburnya. Doa beliau menjadi mustajab kerana beliau adalah seorang yang sangat menjaga kesucian diri, beliau tidak akan makan dan minum kecuali setelah meyakini ia halal, bersih dan suci serta menjauhi perkara-perkara haram dan syubhah. Ini membuktikan kedudukan dan darjat Sa'id ؓ yang tinggi di sisi Allah ﷻ.

❖ Kehidupan Sebelum Islam

Sa'id bin Zaid ؓ merupakan seorang tokoh yang memiliki keistimewaan dan jiwa yang mulia, bahkan sejak zaman Jahiliyah belum disingkap sepenuhnya. Beliau tidak seperti kebanyakan pemuda Quraisy yang lain, sebaliknya beliau dibesarkan tanpa menyembah berhala.²²⁹

Keistimewaan ini tidak datang secara kebetulan, tetapi adalah hasil daripada pengaruh ayah yang Hanif, iaitu Zaid bin 'Amr bin Nufail ؓ. Ayahandanya dikenali sebagai pencari kebenaran sejati (Hanif) yang menolak penyembahan berhala dan giat mencari agama Nabi Ibrahim ؑ. Zaid bin 'Amr ؓ mengasingkan dirinya dari kesesatan kaum Quraisy, bahkan beliau tidak memakan sembelihan kaum Quraisy yang dipersembahkan atas nama berhala.²³⁰

Sa'id ؓ membesar dalam suasana yang sangat istimewa kerana dilindungi dan diasuh dalam keluarga yang menjunjung peribadi yang terpelihara. Keluarganya menjaga kehormatan dan maruah, membesarkan beliau jauh dari kekotoran syirik dan khurafat masyarakat Quraisy yang sesat pada waktu itu. Didikan agung ini memupuk nilai amanah, kesucian dan kerinduan untuk mencari kebenaran dalam dirinya. Segala nilai murni yang tersemat itu memudahkannya untuk menerima dan memeluk Islam sebaik sahaja dakwah tiba. Beliau ibarat tanah yang subur, yang menanti benih wahyu untuk dicambahkan.

²²⁸ *Biografi Sa'id bin Zaid*, hlm. 14–16.

²²⁹ Dr. Khalid Muhammad Khalid, hlm. 579–580.

²³⁰ *Biografi Sa'id bin Zaid*, hlm. 21.

❖ Sumbangan kepada Islam

Meskipun amal dan jasa Sa'id bin Zaid ؓ tidak diheboh-hebohkan dan beliau jarang disebut dalam catatan sirah secara meluas, namun sumbangan beliau terhadap panji Islam adalah sesuatu yang agung dan kekal abadi.

Penyertaan awal beliau dalam dakwah menjadi tiang sokongan penting di awal kemunculan Islam. Beliau adalah antara yang terawal memeluk Islam,²³¹ berdiri teguh membantu Rasulullah ﷺ ketika ramai kaum Quraisy menolak dan memusuhi dakwah Baginda ﷺ. Malah, peranan dalam keislaman Umar ؓ adalah warisan beliau yang paling berharga. Beliau dan isterinya, Fatimah ؓ, merupakan insan yang dikunjungi oleh Umar al-Khattab ؓ yang ketika itu datang dengan niat membunuh Rasulullah ﷺ. Namun, hasil daripada keteguhan mereka akhirnya menjadi asbab kepada keislaman Umar ؓ.

Apabila tiba waktu Hijrah dan pembinaan negara Islam di Madinah, Sa'id ؓ turut serta berhijrah ke Madinah. Beliau bekerja keras dalam usaha membangunkan kota Madinah dan mengukuhkan negara Islam.²³²

Beliau adalah seorang tokoh jihad sejati yang menghabiskan seluruh kehidupan dan umurnya untuk berkhidmat kepada masyarakat, berkorban segala jiwa dan raga untuk Islam. Beliau menyertai peperangan-peperangan besar bersama Rasulullah ﷺ, termasuk Perang Uhud dan Khandaq. Semangat juangnya terus membara, beliau juga menyertai peperangan besar selepas kewafatan Rasulullah ﷺ, seperti Perang Yarmuk dan Penaklukan Damsyik.²³³ Keberanian beliau terserlah di Yarmuk, membuang segala kegerunan demi merangkul syahid yang mulia.

Keutamaan amal beliau terletak pada keikhlasan yang tersembunyi. Sa'id ؓ tidak banyak bercakap tentang amalannya, tetapi sumbangan dan pengorbanannya adalah agung di sisi Allah ﷻ. Kedudukan beliau disamakan dengan sembilan sahabat agung yang lain, mereka berada di hadapan Rasulullah ﷺ dalam peperangan dan di belakang Baginda dalam solat.²³⁴

²³¹ Dr. Khalid Muhammad Khalid, hlm. 580.

²³² Ibid., hlm. 581.

²³³ Ibid.

²³⁴ *Biografi Sa'id bin Zaid*, hlm. 13.

Beliau adalah teladan agung bahawa pengorbanan yang paling berharga adalah yang disaksikan oleh Allah ﷻ semata-mata.

❖ Dalil Berkaitan Sahabat

Sa'id bin Zaid ؓ merupakan tokoh yang istimewa di sisi Allah ﷻ. Kekuatan serta keikhlasannya mengorbankan segalanya demi jihad terlalu berharga sehingga membuatkan dirinya begitu istimewa di sisi Allah ﷻ. Pengiktirafan ini adalah jaminan abadi ke atas segala pengorbanan dan keteguhan iman beliau demi menjadi tulang belakang di dalam dakwah Rasulullah ﷺ.²³⁵

Dalam beberapa riwayat menceritakan Sa'id bin Zaid ؓ. Beliau mendapat pengiktirafan yang besar di sisi Allah ﷻ dan Rasul-Nya, secara jelas disebut nama beliau di tengah-tengah senarai sahabat agung, mengesahkan tempatnya di syurga:²³⁶

*“Abu Bakar di syurga, Umar di syurga, Uthman di syurga, Ali di syurga, Talhah di syurga, Az-Zubair di syurga, Abdul Rahman bin ‘Auf di syurga, Sa’d di syurga, Sa’id di syurga dan Abu ‘Ubaidah bin Al-Jarrāh di syurga.”*²³⁷

(Sunan al-Tirmizi, no. 3747)

Anugerah tertinggi yang diterima oleh Sa'id bin Zaid ؓ bukanlah kemuliaan duniawi, akan tetapi pengiktirafan agung daripada Rasulullah ﷺ sendiri dengan menamakan beliau sebagai salah seorang daripada sepuluh orang sahabat yang dijamin syurga (*al-‘Asharah al-Mubashsharūn bil Jannah*). Dalam senarai nama-nama pilihan yang dilafazkan Baginda ﷺ itu, terselitlah nama beliau sebagai lambang keteguhan iman dan kejernihan hati. Lafaz mulia tersebut seakan menyinarkan cahaya kesetiaan, mengangkat Sa'id ؓ ke tempat yang hanya diduduki oleh insan-insan terpilih, menegaskan bahawa perjalanan hidupnya yang penuh pengorbanan dan keikhlasan telah pun diiktiraf oleh Allah ﷻ dan Rasul-Nya sebagai jalan menuju syurga yang dijanjikan²³⁸.

²³⁵ Khalid Muhammad Khalid, *Sejarah 133 Wira Terbilang di Zaman Rasulullah SAW*, Kuala Lumpur: Al-Hidayah, hlm. 579–580.

²³⁶ Nor Kandir, *Biografi Sa'id bin Zaid: Mustajab Doa yang Termasuk 10 yang Diberi Kabar Masuk Surga*, Pustaka Syabab, hlm. 13–15.

²³⁷ Sirah Tahap Lanjutan, Jabatan Agama Islam Negeri Johor, hlm. 40–41.

²³⁸ Khalid Muhammad Khalid, *Sejarah 133 Wira Terbilang di Zaman Rasulullah SAW*, hlm. 581.

“Kedudukan Abu Bakar, ‘Umar, ‘Uthman, ‘Ali, Sa’d, Sa’id, Talhah, Az-Zubair dan ‘Abdurrahman bin ‘Auf bersama Nabi ﷺ adalah satu kedudukan; mereka berada di hadapan beliau dalam peperangan dan di belakang beliau dalam solat.”

(Al-Hakim, al-Mustadrak, 3/359)

Digambarkan betapa mulianya kedudukan tokoh Sa’id bin Zaid di sisi Rasulullah ﷺ, namanya disebut sebaris dengan sahabat-sahabat besar yang menjadi tulang belakang dakwah Islam. Mereka adalah orang yang berdiri teguh di hadapan Rasulullah ﷺ dalam peperangan, mengorbankan nyawa demi melindungi Baginda, namun apabila masuk waktu solat, mereka berdiri lembut di belakang Baginda dengan penuh ketundukan, menunjukkan perpaduan unik antara keberanian dan ketakwaan.²³⁹ Bagi Sa’id ﷺ khususnya, hadis ini menjadi bukti bahawa beliau bukan hanya seorang pejuang, tetapi seorang mukmin yang memiliki keseimbangan iman yang indah dan gagah di medan jihad tetapi tunduk penuh adab di belakang Rasulullah ﷺ dalam ibadah. Kedudukan ini menunjukkan bahawa Sa’id bin Zaid ﷺ bukan sahaja dijanjikan syurga, tetapi juga termasuk dalam kelompok yang paling hampir dengan Baginda dari sudut perjuangan, akhlak dan keikhlasan.

“Ya Allah, jika dia berdusta, butakanlah matanya dan jadikanlah kuburnya di dalam rumahnya.”²⁴⁰

(Sahih Muslim, no. 1610)

Telah diceritakan di dalam satu riwayat Sahih Muslim, doa seorang sahabat yang bernama Sa’id bin Zaid ﷺ. Kisah doanya terhadap Arwa binti Uwais adalah bukti jelas mustajabnya doa beliau. Arwa telah menuduh Sa’id ﷺ merampas sebahagian tanahnya, sedangkan tuduhan itu tidak benar. Apabila perkara tersebut dibawa kepada Marwan bin al-Hakam, Sa’id ﷺ mempertahankan dirinya dan kemudian berdoa agar Allah ﷻ membuktikan kebenaran. Setelah doa tersebut dibaca oleh Sa’id ﷺ, Arwa menjadi buta dan akhirnya terjatuh ke dalam sebuah lubang di halaman rumahnya sendiri lalu meninggal. Kisah ini menunjukkan kemuliaan Sa’id bin Zaid ﷺ, kesuciannya daripada kezaliman, serta bukti bahawa doa orang yang benar dan teraniaya²⁴¹ sangat dekat dengan penerimaan Allah ﷻ.

²³⁹ Nor Kandir, *Biografi Sa’id bin Zaid*, hlm. 17–18.

²⁴⁰ Muslim, *Sahih Muslim*, no. 1610.

²⁴¹ Nor Kandir, *Biografi Sa’id bin Zaid*, hlm. 14–16.

Refleksi dan Pengajaran

1. Sa'id bin Zaid menunjukkan bahawa pegangan tauhid yang kukuh mesti dipelihara walaupun hidup dalam persekitaran yang dipenuhi kesesatan. Sikapnya yang tidak terpengaruh dengan penyembahan berhala menjadi teladan kepada generasi kini agar istiqamah mempertahankan akidah dalam arus moden yang mencabar.
2. Keberanian Sa'id bin Zaid bukan sekadar di medan peperangan seperti di Yarmuk, malah mencerminkan keberanian moral dan intelektual untuk mempertahankan kebenaran. Ini mengajar umat Islam agar berani menegakkan kebenaran walaupun berdepan tekanan dan cabaran besar.
3. Seluruh amalan Sa'id bin Zaid dilakukan semata-mata kerana Allah tanpa mengharapkan pujian atau populariti. Keikhlasan inilah yang menjadi kunci kemuliaan dan ganjaran syurga, sekali gus mengingatkan kita agar memurnikan niat dalam setiap ibadah dan perjuangan.
4. Kisah pemakbulan doa Sa'id bin Zaid terhadap kezaliman yang dialaminya menjadi peringatan bahawa Allah membela hamba-Nya yang dizalimi. Ia mendidik umat Islam agar sentiasa berlaku adil dan menjauhi kezaliman walaupun dalam perkara kecil.
5. Sa'id bin Zaid menampilkan keperibadian Muslim yang seimbang antara iman, akhlak, keberanian dan kesederhanaan. Kehidupannya menjadi inspirasi untuk melahirkan generasi yang mencintai Allah dan Rasul-Nya serta berpegang teguh kepada nilai-nilai Islam.